

Õiguskantsler

Hr Kaido Kõplas
Politsei- ja Piirivalveameti
Lääne prefektuur
laane@politsei.ee

Teie nr
Meie 30.06.2023 nr 7-7/230241/2303588

Kontrollkäik Kuressaare ja Kärkla politseijaoskonna arestimajadesse

Lugupeetud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 2. veebruaril 2023 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Lääne prefektuuri Kuressaare politseijaoskonna arestimaja ning 16. märtsil 2023 Kärkla politseijaoskonna arestimaja (edaspidi vastavalt Kuressaare ja Kärkla arestimaja).

Arestimajade töötajad suhtuvad kinnipeetusesse inimlikult. Kuressaare arestimajas pakutakse kinnipeetutele lugeda raamatuid, saada on nii eesti- kui ka vene- ja ingliskeelseid teoseid. Hea on seegi, et Kuressaare arestimajas koostatakse iga kinnipeetu kohta nõuetekohane tervisekontrolli akt ning arestimaja töötajad käivad vajaduse korral apteegist kinnipeetutele vajalikke retseptiravimeid ostmas. Mõlemas arestimajas märgitakse üles, milliseid ravimeid on kinnipeetule antud, ning tehakse märge selle kohta, et inimese sugulasi on tema kinnipidamisest teavitatud. Rõõmustab, et Kärkla arestimajas on järgitud õiguskantsleri varasemaid soovitusi (vt 2018. aasta [kontrollkäigu kokkuvõtet](#)). Nii on Kärkla arestimaja jalutushoovi paigaldatud istekohad ning kinnipeetute hommikusöök ei piirdu enam ainult saia ja teega, vaid neile pakutakse ka putru.

Kahjuks ei ole mõlemas arestimajas järgitud kõiki õiguskantsleri varasemaid soovitusi. Näiteks ei saa kinnipeetud jätkuvalt lugeda üleriigilisi päevalehti. Kuressaare arestimajas ei ole jalutushoovi ning kambrite aknad on endiselt kaetud nähtavust hägustava kilega, mille tõttu ei pääse kambritesse piisavalt päevavalgust. Kuressaare arestimajas leidus aegunud ravimeid.

Nõunikud tutvusid mõlema arestimaja ruumidega, vestlesid Kuressaare arestimajas viibinud kinnipeetutega ning kontrollisid arestimajade dokumente. 16. märtsi 2023 kontrollkäigu ajal Kärkla arestimajas kinnipeetuid ei olnud.

Kuressaare arestimajas ei ole jalutushoovi

Õiguskantsler on märkinud nii [2014. aasta](#) kui ka [2018. aasta](#) kontrollkäigu kokkuvõttes, et jalutushoovi puudumine Kuressaare arestimajas on seadusega vastuolus. Jalutushoovi asemel saavad kinnipeetud viibida üksnes tuulutusasendisse avaneva väikese aknaga jalutuskambris. Seega pole olukord varasemaga võrreldes muutunud.

Vangistusseaduse kohaselt peab kinnipeetul olema arestimajas võimalik teha iga päev vähemalt tunniajane jalutuskäik värskes õhus (VangS [§ 55](#) lg 2; [§ 86](#) lõiked 1 ja 2 ning [§ 93](#) lg 5). Riigikohus

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

on rõhutanud, et jalutuskäik värskes õhus tähendab inimese viibimist väljaspool siseruume (RKHKo nr [3-3-1-55-16](#) p 19). Kuressaare arestimajas saavad kinnipeetud viibida üksnes jalutuskambris, mis on siseruum. Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on 2019. aastal Eestile saadetud soovituses märkinud, et inimesele, keda politsei peab kinni vähemalt 24 tundi, tuleb võimaldada vähemalt üks tund ööpäevas jalutada hoovis. Kamber ei saa asendada värskes õhus liikumist.

Palun anda kõigile Kuressaare arestimajas 24 tundi või pikemalt viibivatele kinnipeetutele võimalus vähemalt üks tund ööpäevas hoovis jalutada. Jalutushoov peab olema varustatud puhkamisvõimalustega.

Kuressaare arestimaja kambrites napib päevavalgust

Igas arestimaja kambris peab olema piisavalt loomulikku valgust. Õiguskantsler rõhutas juba eelmise kontrollkäigu kokkuvõttes, et arestimaja kambrite aknaklaasidele kleebitud nähtavust hägustav kile takistab loomuliku valguse sissepääsu kambritesse. Ka CPT on oma soovitustes (2019. aastal Eestile ning 2021. aastal Ühendkuningriigile antud soovitused) öelnud, et kambrites peab olema piisavalt loomulikku valgust.

Kuressaare arestimaja kambrite aknad on siiani üle kleebitud nähtavust hägustava kilega. Kambriaknad asuvad kõrgel, on väiksed ning seestpoolt kaetud võrguga. Sestap on aknaklaaside kilega katmise praktiline vajadus väga küsitav.

Akende kilega katmist ei saa õigustada sellega, et kambrite akende taha jääb eramajade piirkond, kust võib näha kambritesse sisse, mis võib omakorda hakata häirima elanike turvatunnet. Aknad on kõrgel ja väiksed, sestap on kaheldav, kuidas on võimalik üldse aknast sisse näha. Kui kambriakende kiletamise eesmärk on kaitsta kinnipeetavate privaatsust, saab seda teha muul viisil (näiteks aknakatetega, mida kinnipeetu saab ise avada või sulgeda). Sellisel juhul peab olema tagatud, et kinnipeetu ei saaks end selliste aknakatetega kahjustada.

Palun eemaldada Kuressaare arestimaja kambriakendelt kiled, et kambrites oleks rohkem päevavalgust.

Ajalehed Kärkla ja Kuressaare arestimajas

Rahul ei saa olla sellega, et kummaski arestimajas pole kinnipeetutel võimalik lugeda üleriigilisi ajakirjandusväljaandeid. Kätesaadavad on vaid kohalikud päevalehed (Kuressaare arestimajas Saarte Hääl ja Kärkla arestimajas Hiiu Leht). Juba 2018. aastal tehtud kontrollkäigu kokkuvõttes märkis õiguskantsler (vt Kuressaare ja Kärkla arestimajja tehtud kontrollkäigu kokkuvõtet), et niisugune olukord on seadusvastane.

Arestimajas viibival kinnipeetul peab olema võimalus lugeda üleriigilisi ajakirjandusväljaandeid (VangS [§ 30](#) lg 1, [§ 86](#) lg 1 ja [§ 93](#) lg 3). Seadust tuleb täita ja teha arestimajades kinni peetud inimestele üleriigilised päevalehed kätesaadavaks.

Aegunud ravimid Kuressaare arestimajas

Õiguskantsleri nõunikud leidsid Kuressaare arestimajast säilivusaja ületanud ravimeid (nt Coldrex, Theraflu, Voltaren ja Capsicam ning palderjanitinktuur). Palun hoolitseda selle eest, et aegunud ravimid hävitataks nõuetekohaselt.

Videovalve ja hügieeninurga eraldamine Kuressaare ja Kärkla arestimajas

Kontrollkäigul selgus, et nii Kuressaare kui ka Kärkla arestimaja kambrites on pidev videovalve. Õiguskantsler on juba selgitanud (vt 2018. aastal tehtud kontrollkäigud [Kuressaare](#) ja [Kärkla arestimaja](#)) et ööpäevaringset videovalvet tohib rakendada vaid siis, kui see on konkreetse kinnipeetu suhtes vältimatult vajalik.

Pidev videovalve kambrites ei ole inimese privaatsuse seisukohast sobiv ega kooskõlas kinnipeetute kohtlemise standarditega (vt 2020. aastal Valga ja Võru politseijaoskonna arestimajadele saadetud [soovitusi](#)). Kinnipeetu ööpäevaringse videojälgimise vajadust tuleb kaaluda iga kinnipeetu puhul eraldi. Pidev videovalve peab olema vältimatult vajalik meede, mille rakendamist saab õigustada vaid konkreetse kinnipeetuga seotud põhjustega, näiteks kui seda nõuab kinnipeetu tervislik seisund. Sellest lähtudes tuleb otsustada, kas ja millises ulatuses on videojälgimine põhjendatud. Arvestada tuleb sedagi, et kambris toimuvat jälgiv ametnik peab olema kinnipeetuga samast soost (vt CPT 2019. aasta [raport Ühendkuningriigi kohta](#), p 32).

Kärkla arestimaja ühes kambris oli hügieeninurka ümbritsev kardin liiga kitsas, mistõttu ei saanud hügieeninurka eraldada korraga nii kambris olevast kahekordsest narivoodist kui valvekaamera ja ukseuugi vaateväljast. Teises kambris varjas aga kardin hügieeninurka ainult narivoodi vastas asuva valvekaamera eest. Narivoodist ei saanud aga hügieeninurka eraldada, sest kardinat polnud võimalik tõmmata üle kardinapuu kinnituskoha.

Kuressaare arestimaja ühes kambris olid hügieeninurga kardina kinnitused laest lahti tõmmatud, mistõttu rippus kardin osaliselt lahtiselt. Selliselt ei täida aga kardin oma ülesannet, sest nii ei saa varjata WC-potti ega hügieeninurgas toimuvat ei ülejäänud kambri ega kambri ukseuugi vaateväljast.

Mitmekohalises kambris peab hügieeninurk olema ülejäänud kambri täielikult eraldatud (vt CPT 2014. aasta [raport Eesti kohta](#), p 29; CPT 2020. aasta [raport Moldova kohta](#), p 36). Palun Kärkla ja Kuressaare arestimajade kambrites hügieeninurgad paremini eraldada. Kärkla arestimajas tuleb võtta kasutusele laiemad kardina või või mitu kardinat, et kinnipeetu saaks hügieeninurga eraldada nii valvekaamera ja ukseuugi kui ka ülejäänud kambri vaateväljast. Kuressaare arestimajas tuleb parandada rikutud kardina kinnitused. Vajaduse korral tuleb arestimajades kasutada hügieeninurkade eraldamiseks tõhusamaid meetmeid.

Toitlustus ja joogitopsid

Kuressaare arestimajas pakutakse kinnipeetutele hommikusööki kella 8:30–9:00, lõunasööki kella 12:00–13:00 ning õhtusööki kella 17:20–18:00. Kärkla arestimajas pakutakse hommikusööki kell 08:00, lõunasööki kella 13:00–14:00 ja õhtusööki kella 18:00–19:00.

Hea on see, et Kärkla arestimajja on soetatud toiduvarud ning ametnikud valmistavad kinnipeetutele hommikuti kiirputru. Kui toitlustust korraldavate koostööpartnerite töös peaks ette tulema tõrkeid, tuuakse kinnipeetutele PPA kulul toitu toidupoe sooja toidu letist.

Kuressaare arestimajas antakse kinnipeetule terveks päevaks lisaks päts saia. Samas selgus, et kinnipeetu võib jääda hommikusöögita, kui ta peetakse kinni ja toimetatakse arestimajja õhtul, sest Kuressaare arestimajas toitlustamise korraldaja (kohvik Classic) toob arestimajja toitu (sh järgmise päeva hommikusöögi) vaid päeval ja õhtul. Seetõttu võib juhtuda, et kell 20:00 kinni peetud inimene peab järgmise päeva lõunani (s.t kokku 16 tundi) olema arestimajas söömata. Kuressaare

arestimaja ametnikud kinnitasid õiguskantsleri nõunikele, et sellisel juhul saavad nad keeta kinnipeetule teed suhkruga, kuid mõistagi ei asenda see toidunormidele vastavat toidukorda.

Kinnipidamisasutustes kehtivate [toidunormide](#) kohaselt tuleb kinnipeetule anda süüa kolmes osas, vähemalt kolm korda päevas ja kindlatel kellaegadel. See kehtib ka õhtul või öösel kinni peetud inimeste suhtes. Ka CPT on rõhutanud, et inimesele tuleb süüa anda vähemalt kaheksa tunni jooksul pärast kinnipidamist (vt CPT 2021. aasta [raport Serbia kohta](#)). Ka siis, kui inimene on kinni peetud õhtul või öösel, tuleb talle hommikusöök tagada, kuigi toitlustaja pole saanud hommikusöögitelemusi edastades sellega arvestada. Sel juhul tuleb toitlustamiseks leida mõni muu lahendus. Hea oleks hoida ka Kuressaare arestimajas mõningast toiduvaru, mida saaks sellistes olukordades kasutada.

Palun hoolitsege selle eest, et igale kinnipeetule pakutaks nõuetekohaselt hommiku-, lõuna- ja õhtusööki, olenemata sellest, mis kell inimene arestimajja saabus.

Kuressaare arestimajas selgus, et igale kinnipeetule antakse kambrisse kaasa metallkruus ning jalutuskambrisse tühi pudel, et inimene saaks ise joogivett võtta. Kontrollkäigu ajal oli jalutuskambrisse jäetud veega osaliselt täidetud limonaadipudel. Selleks, et inimene ka jalutuskambris joogivett paremini kätte saaks, tuleks kinnipeetule anda kaasa puhas joogitops.

Ootan Teie seisukohta soovitude suhtes hiljemalt 15. augustiks 2023.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Arno Tuisk 693 8414
Arno.Tuisk@oiguskantsler.ee